

Alain LECUCQ:

„Teatrul de hârtie, un teatru în două dimensiuni”

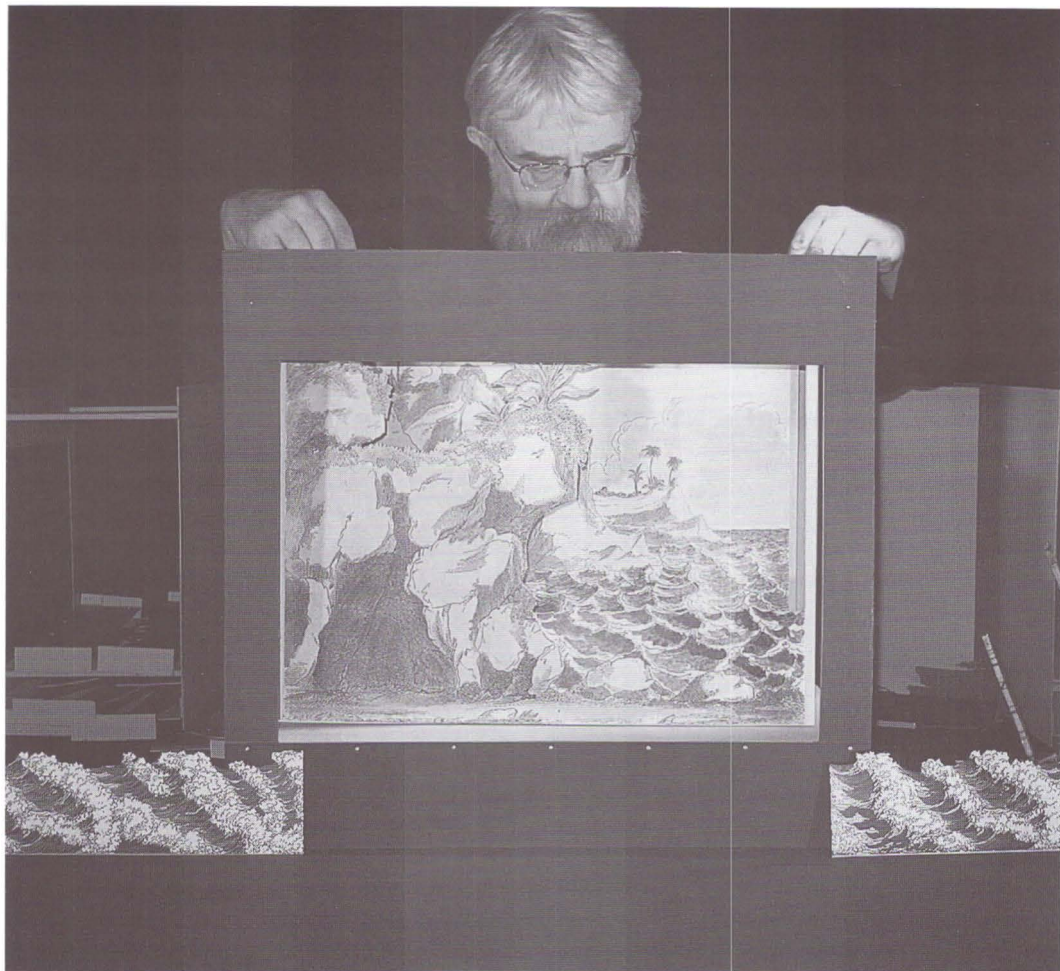
Pe Alain Lecucq, de la Papier Théâtre, l-am cunoscut la începutul anilor 2000, la Festivalul de Teatru de la Avignon, unde, în secțiunea *Off*, prezenta *Teatru descompus* de Matei Vișniec. Artistul francez practică acest gen special de la sfârșitul anilor '60, la început, ca pe o modalitate de a-și petrece timpul, apoi ca pe o preocupare estetică. Pe lângă expoziții și reprezentații pentru copii, din anii '90, Lecucq a realizat spectacole pentru adulți, revitalizând și inovând acest gen istoric. La Iași, la Festivalul Internațional pentru Copii și Tineret (FITCT) „Lucafăruș” (4–9 octombrie), a prezentat *Un Robinson*, o variantă liberă după Daniel Defoë. Alain Lecucq este președinte al Asociației Naționale Franceze a Teatrelor de Marionete și Arte Asociate și al Comisiei pentru Publicații din cadrul Comitetului Executiv al Uniunii Internaționale a Marionetiștilor (UNIMA Internațional).

Olița Cîntec: *Domnule Alain Lecucq, care este specificul teatrului de hârtie, stil pe care îl practicați de câteva decenii, fiind considerat unul dintre reprezentanții internaționali ai genului?*

Alain Lecucq: Specificitatea constă în faptul că personajele și decorul sunt plate. Este un teatru în două dimensiuni, nu în trei, nu are volum. A doua calitate specifică este faptul că spectacolele teatrului din hârtie sunt pentru un număr limitat de persoane, restrâns, pentru cca 50–60 de copii. În cazul reprezentațiilor pentru adulți, totul este ceva mai mare, până la 100 persoane. În această formulă se creează un raport foarte apropiat cu publicul. Am putea face înscenări mult mai mari, dar asta ar impune schimbarea manierei de mînuire a siluetelor. Teatrul de hârtie este un gen intimist, iar intimizarea este o tendință a contemporaneității. Cel mai adesea siluetele sunt din carton, din hârtie, uneori se folosesc și variante din lemn ușor, dar ceea ce definește acest stil este bidimensionalitatea.

O.C.: *Considerați că orice lucrare literară sau dramatică se pretează pentru teatrul de hârtie sau numai anumite opere sunt reprezentabile astfel?*

A.L.: Întrebarea are valabilitate pentru toate formele teatrului de marionete, de animație. Nu cred că pot să ofer un răspuns general valabil. Întotdeauna regizorul este acela care decide dacă poate reprezenta scenic un text sau altul. Eu merg întotdeauna pe ideea de a descoperi un text, abia atunci mă apuc de treabă. Cum să faci teatru de hârtie pe un text anume? Mi se pare că prima întrebare pe care trebuie să ne-o adresăm e ce dorim să transmitem publicului? Mi s-a întâmplat de câteva ori să găsesc texte care îmi plăceau, dar la care am renunțat întrucât nu găseam soluția de a le transforma în teatru de hârtie. Astăzi publicul este foarte segmentat și, de pildă, în spectacolul *Un Robinson*, prezentat în Festival la Iași, copiii de 10 ani își concentrau atenția asupra anumitor aspecte, în timp ce aceia de 13–14 ani, reacționau la cu totul altele. Și copiii au evoluat odată cu vremurile. Acum, capacitatea lor de concentrare e de durată mai mică, televizorul, jocurile video i-au obișnuit cu un alt ritm, de care și teatrul trebuie să țină cont. Eu îmi concep spectacolele interactiv, contez pe reacțiile audienței, care, cel mai adesea, sunt extrem de inteligente. Sunt lecturi posibile la mai multe niveluri.

O.C.: *Teatrul de hârtie vine din secolul al XIX-lea...*

A.L.: Englezii sunt cei care l-au inventat, *toy theatre* era un teatru în miniatură, de familie, pentru acasă, o modalitate de a reface în salon decorurile și personajele văzute pe scenă. Cutiile cu teatrele de hârtie nu erau scumpe, erau comercializate și de negustorii ambulanti, îndeletnicirea era foarte populară, chiar și printre cei care nu știau să scrie și să citească, întrucât cunoșteau piesele de la trupele ambulante. Cinematograful l-a scos din atenție, transformările suferite de teatru, dezvoltarea scenotehnicii, de asemenea. Aproape a dispărut, au mai rămas câțiva practicanți izolați, George Spade în Anglia, altul în Germania. Peter Brook l-a văzut pe Spade și îl pomenește într-un text al lui.

O.C.: *Dumneavoastră cum l-ați descoperit?*

A.L.: Văzându-l pe George Spade, în Anglia, în 1969. Apoi am cumpărat reproduceri, făcusem teatru de marionete, teatru de umbre, după care m-am specializat în teatrul de hârtie. Publicul privea cu fascinație ceea ce se petrece în cutia cu teatru, mica scenă italiană reconstruită integral, siluetele din carton lipite pe un suport dreptunghiular și manevrate de actorul din spate, care e și narator, totul e la vedere, dar convenția e acceptată. De 30 de ani m-am ocupat doar de asta.

O.C.: *Cum l-ați revitalizat, cum l-ați înnoit?*

A.L.: Lucrând cu texte care li se adresează în mod special oamenilor de azi, aducând inovații în componenta plastică a spectacolelor, dar conservând bidimensionalitatea. Obişnuiesc să lucrez cu autori foarte diverși, cei mai mulți contemporani. Am lucrat cu Matei Vişniec pentru *Moby Dick*, el avea deja o idee, l-am rugat să o pună pe hârtie, urmând ca, pentru spectacol, eu să mă descurc cu ea. l-am dat o libertate extraordinară, pe care scriitorul trebuie să o aibă. Când lucrezi cu autorii contemporani e foarte bine, întrucât poți colabora cu ei. Chiar dacă am mai tăiat din text, știți cum sunt toți scriitorii, suferă când renunți la o parte din cuvintele lor. Dar la premieră toți au fost încântați, întrucât spiritul operei lor era redat vizual. „Mi-am văzut piesa”, mi-a spus unul dintre ei. Teatrul de hârtie este un teatru foarte vizual, iar imaginația privitorului trebuie pusă și la ea la treabă în timpul vizionării, el trebuie să-și creeze propria lume.

O.C.: *Acum există companii de teatru de hârtie peste tot în lume, China, Brazilia, S.U.A., Australia.*

A.L.: Am considerat important să și transmit această artă, de aceea peste tot unde mă duc cu spectacolele mele, fac și ateliere în cursul cărora îi învăț și pe alții cum se face teatru de hârtie.

O.C.: *Ați venit la Iași de la Charleville Mézières, unde ați prezentat tot Un Robinson, de aici veți pleca la Londra, la un alt festival, cu Romeo și Julieta de Gordon Craig, și el un admirator al teatrului de hârtie. Călătoriți mult, vă întâlniți cu numeroși artiști. Care sunt direcțiile actuale pe care se dezvoltă arta animației?*

A.L.: Tendințe majore există: teatrul de obiecte, forme foarte diferite de Bunraku, care de cele mai multe ori abia dacă mai amintesc de modelul asiatic. Se folosesc aproape peste tot. Cea mai în vogă direcție este utilizarea teatrului de marionete în producții care li se adresează mai ales adulților, ceea ce în urmă cu 15–20 de ani nu exista. Nu e ușor, e greu să-i convingi pe maturi că marioneta ori alte forme de animație li se pot adresa la fel de bine și lor, dar e un fenomen vizibil. Depinde foarte mult de text. Sunt multe țări în care există un public adult pentru spectacole cu marionete care îi vizează ca text, ca mesaj, dar în care mijloacele artistice aparțin animației. A fost un drum lung, dificil, e un proiect pe termen lung, însă artiștii au perseverat și au reușit să spargă această barieră. Un spectator care e obișnuit încă din copilărie să vadă spectacole de teatru realizate cu asemenea mijloace, va reveni cu siguranță și ca adult pentru a urmări texte care i se adresează. Au deschisă deja o ușă.

O.C.: *Poate fi teatrul de hârtie un mijloc interesant de a reapropia publicul de arta scenică; pot copiii reface acasă ceea ce văd?*

A.L.: Tehnica e foarte rapidă, simplă, copilul poate să-și realizeze acasă propriile siluete și să-și facă micul lui teatru de hârtie. Pot spune o poveste împreună cu frații, cu colegii. Eu fac și ateliere cu copiii, la sfârșitul cărora au deja câteva elemente pe care ei le iau acasă, unde își pot face micul lor spectacol. Teatrul de hârtie este un gen care se dezvoltă pe măsură ce oamenii îl văd și își dau seama că îl pot face, dacă doresc, chiar și acasă. Hârtia capătă viață chiar dacă e bidimensională, este un raport teatral între hârtie și artist. Textul trece prin personaj, prin hârtia din care e făcut. Odată la doi ani, la Troyes, în Franța, organizez *Întâlnirile Internaționale ale Teatrului de Hârtie*, cu artiști din toată lumea, cu stagii. Profesiștii îl dezvoltă în forme incredibile, ceea ce îi conferă viitor.

Interviu realizat de: Oltița CÎNTEC